

2. Закономірності розміщення пігментованих ділянок на тілі тварин голштинської породи властиві й іншим породам чорно- (червоно-) білої масті.

3. Анатомо-статистичний підхід до характеристики масті дає змогу проводити порівняння особливостей пігментації шкіри індивідуума, родини, стада, типів та простежити ступінь її успадкування нащадками.

1. *Адамец Л.* Общая зоотехния. — М.; Л., 1930. — 674 с.

2. *Дюрст И.* Основы разведения крупного рогатого скота. — М.: Сельхозгиз, 1936. — 445 с.

3. *Придорогин М.И.* Оценка сельскохозяйственных животных по наружному осмотру. — 5-е изд. — М., 1992. — 204 с.

4. *Хеммонд Д.* Биологические проблемы животноводства. — М.: Колос, 1964. — 316 с.

5. *Ружевский А.Б., Рубан Ю.Д., Бердник П.П.* Породы крупного рогатого скота. — М.: Колос, 1980. — 246 с.

Інститут розведення і генетики тварин УААН

УДК 636.22/28.082.4

М.А. Семенченко, С.М. Семенченко

ЗАХВОРЮВАНІСТЬ КОРІВ І ЕКОНОМІЧНІ ЗБИТКИ ВІД НЕЇ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАБРУДНЕННЯ

Наведено результати досліджень в умовах довготривалої дії низької інтенсивності радіоактивного опромінення. Вони свідчать про зниження репродуктивної функції у корів і зростання захворювань молочної залози у них. Відмічається вплив умов утримання, годівлі, масовість отелів тощо у весняний період на зростання кількості маститів у корів після отелу.

В умовах радіонуклідного забруднення розвиток тваринництва і ріст його продуктивності значною мірою зменшується внаслідок поширення різних захворювань тварин. Проведені дослідження у господарствах Поліського району Київської області показали, що значного впливу довготривалої низької

© М.А. Семенченко, С.М. Семенченко, 2000

Розведення і генетика тварин. 2000. Вип. 33

інтенсивності радіоактивного опромінення зазнають відтворювальна функція у тварин та їх молочна залоза. Таке становище захворюваності корів в умовах екологічного забруднення призводить до відчутних втрат молочної продуктивності тварин і їх передчасного вибракування.

Стан екологічного забруднення навколишнього середовища радіонуклідами та іншими шкідливими речовинами потребує розробки заходів, спрямованих на зниження вмісту радіонуклідів у кормах і виведення їх з організму тварин. Реалізація цих заходів може значно підвищити продуктивність і відтворну здатність корів і зменшити їх захворюваність.

Основним шляхом зменшення рівня надходження радіонуклідів в організм тварин, зокрема цезію-137, за яким нормується "чистота" продуктів тваринництва, є контроль нуклідів у добовому раціоні тварин. Зниження вмісту шкідливих речовин у раціоні можна домогтися шляхом підбору кормів залежно від їх забрудненості. Так, одержані корми з ділянок різного рівня забрудненості стронцієм-90 слід вводити в раціон годівлі тварин з дотриманням певних вимог. У структурі раціону годівлі тварин кількість кальцію не повинна зростати за рахунок кормів, які одержані на ґрунтах з високою щільністю забруднення стронцієм-90, основна частина його має надходити в раціон з кормами, одержаними з ділянок, які характеризуються низькою концентрацією стронцію-90. Тобто правильне розміщення кормових культур на забруднених ділянках і складання раціонів з дотриманням вимог зниження забрудненості їх дає змогу значно знизити перехід стронцію-90 з ґрунту в корм тваринам і їх продукцію.

Із цією метою проведені дослідження впливу кормів з різною радіонуклідною забрудненістю на фізіологічні показники корів.

Методика досліджень. Для проведення дослідження було взято КСП "Дружба" і КСП "Україна" Поліського району (дослідні), а контрольним господарством було КСП "Русанівське" Броварського району Київської області. Дослідні та контрольні тварини відбиралися за принципом аналогів.

Аналізували умови утримання, годівлі та стан здоров'я тварин щоденно за зооветеринарною документацією. Також вра-

ховувався місяць отелу і вік тварин. З цією метою в КСП "Дружба" обстежено 320 корів, а в КСП "Україна" — 280 голів. Утримання корів у зимовий період — прив'язне, а в літній — прив'язне з вигоном на пасовище. Рівень годівлі середній. Забрудненість раціонів годівлі корів у дослідних господарствах становила 5000 — 5900 Бк/добу. В КСП "Русанівське" обстежено 380 корів. Рівень годівлі середній, утримання корів у літній період — безприв'язне на пасовищі, у зимовий — прив'язне. Забрудненість кормів у раціоні становила 250 — 600 Бк/добу. Виявляли приховані мастити у корів з допомогою клінічних методів діагностики з використанням мастидіну. Аналіз рівня радіонуклідного забруднення кормів проводився у Поліській радіологічній лабораторії.

Результати досліджень. Проведені дослідження в господарствах Поліського району показали, що в умовах довготривалого низької інтенсивності радіоактивного опромінення відмічається зростання кількості захворювань статевих органів у корів і їх молочної залози, що призводить до зниження продуктивності та передчасного їх вибракування.

Встановлено певний зв'язок між захворюванням статевих органів і вим'я у корів. З кожних 10 корів, у яких виявлено захворювання статевих органів, у п'яти з них спостерігається і запалення молочної залози.

Слід зазначити, що захворювання корів на мастит в умовах довготривалої дії малих доз радіоактивного опромінення залежить від багатьох факторів, вплив яких вивчено недостатньо.

Різке зростання запалення молочної залози у корів спостерігається у весняну пору року, тобто в період масових отелів і годівлі зеленою масою. В цей час значно зростає надходження радіонуклідів у раціон годівлі корів, який на 90% складається із зеленої маси випасу з підгодовівлею рапсом і злаковими травами. Тоді забрудненість раціонів перевищувала допустимий рівень у 1,5 — 2 рази.

Обстеження дійного стада в КСП "Україна" і КСП "Дружба" Поліського району дало можливість виявити відповідно 48 і 62% корів, хворих на мастит. Майже у третини з них відмічались приховані форми маститу. Варто зауважити, що спостерігається така тенденція: тварини з продуктивністю 3000 кг молока і більше хворіють частіше і мають більше шансів на ви-

- бракування з причини атрофії молочної залози внаслідок захворювання, порівняно з тваринами нижчої продуктивності.

При збільшенні навантаження на оператора машинного доїння до 30 і більше корів захворюваність молочної залози мала незначну тенденцію до зростання, при зменшенні — навпаки.

Недостатнє ветеринарно-санітарне обслуговування тварин негативно впливало на стан здоров'я корів і їх продуктивність при згаданих захворюваннях.

Потрібно зазначити, що санітарний стан утримання тварин впливає на захворювання молочної залози в корів та його перебіг.

Аналіз стану відтворення великої рогатої худоби в умовах довготривалої дії малих доз радіоактивного опромінення підтвердив зростання захворюваності репродуктивних органів у корів у післяотельний період, через що яловість у них становить понад 32%, а це призводить до значних економічних збитків (більше 20 тис. грн. на 100 корів).

Проведене порівняння між тваринами господарств Поліського району (дослідна група) і КСП "Русанівське" Броварського району (контрольна група) показує, що в корів контрольних груп найбільше хворих на мастит (8,4%) було в літній період, а найменше (3,8%) — в осінньо-зимовий.

Висновки. 1. В умовах довготривалої дії малих доз радіоактивного опромінення встановлено вплив умов утримання, годівлі, зниження імунної системи у весняний період, кількості отелів та фактора екологічного забруднення на захворюваність молочної залози і статевих органів корів.

2. Високопродуктивні корови частіше реагують на зміну вищезгаданих факторів і підлягають вибракуванню з причини атрофії молочної залози і захворюваності системи органів репродукції тварин, що призводить до значних економічних збитків.

Інститут розведення і генетики тварин УААН